35

DISPUTATIO MEDICA
INAUGURALIS
DE
HYDROPHOBIA;

QUAM
SUMMO FAVENTE NUMINE,
Autoritate Magnifici Rectoris,

PETRI BURMANNI, J. U. D.
Politices, Hiſtoriarum & Eloquentiae Profeſſoris Ordinarii,

NEC NON
Ampliſſimi Senatus Academici conſenſu, & Nobiliſſimae Facultatis MEDICAE decreto,
PRO GRADU DOCTORATUS,
Summiſque in MEDICINA Honoribus & Privilegiis ritè ac legitimè conſequendis,
Publico Examini ſubmittit

JOHANNES PETRUS FINGER, Cell-Luneburgicus.

Ad diem 16. NOVEMB. *hora locoque ſolitis.*

TRAJECTI ad RHENUM,

Ex Officina GUILIELMI vande WATER, Academiæ Typographi. cIↄ Iↄ ccxi.

Q. D. B. V.

DISPUTATIO MEDICA

INAUGURALIS,

DE

HYDROPHOBIA;

PROOEMIUM.

Hydrophobiam, quæ ab aquæ metu Græcam ſortita eſt appellationem, eo quod hoc malo laborantes ſiti quidem Tantalea vexentur, ſed ab cauſas imposterum dicendas, aquam & omnia potulenta valde metuant, & Latinè aliàs Rabies Canina dicitur, uſitato vocabulo, vel propterea mihi præ aliis ſpecicimine ſolenni fuſius pertractandam ſumſi, quod malum hoc præ reliquis ſingulare quodque intuentium oculos miris modis terrere ſolet, à paucis hodiè elaboratum noverim; dari autem circa illud ipſum phænomena, in quibus explicandis vires ingenii, licet imbecilles experiri, nec inutile, nec aliis, ſpero, ingratum futurum eſſe. Animo autem conſtitui in hoc quidem inſtituto Excell. Domini ALBINI ductum ſequi. Hujus enim Illuſtris Medici memoria ſanctá mihi ſemper erit, eo, quod fideliſſima ejus Informatione, qua per illud temporis ſpatium, quo in Alma Lugduno-Batava degi, degi autem per annum cum dimidio & quod excurrit, non ſine maximo emolumento frui mihi licuit. Totam autem Tractationem in tria dividam Capita, quorum primum Hiſtoriam Morbi, ſecundum Cauſas & tertium Curam tradet. Initium ergo, DEO cæptis feliciter annuente, capiam in

HISTORIA MORBI.

I.

Et ſatis quidem jam conſtat ac teſtantur id abunde Hiſtoriarum & obſervationum monumenta, malum id de quo agimus, à morſu rabidi cujusdam animalis ordinarie ſemper proficiſci: Ac cum nullum hucusque animal frequentius Rabie ſimili corripi ſoleat, quam Canes, hinc adeò non mirum, quod communiter Hydrophobia à morſu Canis rabidi oriri dicatur, atque idcircò Latino ſermone Rabies Canina ſpeciatim vocetur.

II.

Licet, ſi verum fateri velimus, & accuratius în rei veritatem inquiramus, Hydrophobia præterea etiam nonnunquam, neque id rarò à morſu animalium aliorum v. gr. Urſi, lupi, felis &c. originem ſuam duxerit. Hæc enim & ſimilia animalia bruta & rabida fieri & morſu triſtes ejuſmodi effectus edere poſſe, BORELLUS in obſervatt. ſuis Phyſico-Medicis exemplis omninò fide dignis adſtruxit; ut taceam, ab homine ſubindè irato, adeoque furioſo quaſi & rabido alios commorſos homines rabidos etiam fieri, etſi hoc non adeò frequenter alibi annotatum legimus.

III.

Neque vero ſemper morſu opus eſſe Canis vel alius animalis rabidi, vel exindè patet, quod ab odore ſolùm rabidi canis rabioſi facti ſint non pauci, uti à C. AURELIANO accepimus. Sic & CARDANUS memoriæ prodidit, ab oſculo Canum rabidorum, homines nonnullos rabie conſimili affectos fuiſſe. HILDANUS mirabilem ſatis recitat hiſtoriam de quodam, cujus veſtimenta ſaltem â Cane demorſa & diſcerpta erant rabido, ille verò poſtea fila veſtium diſcerpta dentibus tractans fit Hydrophobus. TIMÆUS verò obſervavit inter alia, Ruſticum unà cum ſua uxore à lacte, quod Vacca à Cane rabido demorſa dederat, comeſto, rabie Canina affectos fuiſſe.

IV.

Sicut autem hæc rarioribus meritò annumerantur, ita utplurimum ordinarius morbi decurſus ita habere ſolet: Quamprimum quis à Cane vel alio animali rabido commorſus eſt, tum ante omnia ſentit dolorem in parte commorſa æger, qui dolor interdum ſuperiora verſus tendit & acerbiſſimis cruciatibus affligit miſerum; proindè laſ-

ſitu-

ſitudine ſumma corripi ſolent, ſomnis turbulentis torquentur, anheloſa ducunt ſuſpiria, & ultra modum præter cauſam aliquam manifeſtam cum timore & triſtitia conflictantur, qui ſimiliter affecti ſunt, eaque omnia in principio contingunt; ubi verò adoleverit paulo malum, tum febri corripiuntur ægroti, in qua totum corpus, præſertim verò facies & oculi rubore inſigni gaudent; ſequitur inflammatio gutturis cum æſtu inſigni, anxietas circa præcordia maxima & reſpiratio difficillima: imprimis verò accedit vox rauca, & hinc lingua aſpera, quam rabidi canis inſtar educunt, adeò, ut non niſi vocem, Canum ejulatui ſimilem edere queant ægri: pulſus fit concitatior, urina redditur turbida, & quandoque in ſtatu magis deplorato, nigra; hinc ægri paullatim fiunt moroſiores, & tandem planè feroces ac rabidi uſque eo, ut ipſi Canum exemplo alios allatrare, ipſisque morſus infligere geſtiant. Accedit poſtea ſitis vehementiſſima, qua cum tamen, quod mireris, conjunctus eſt aquæ, & omnium liquidorum metus, utpote ad quorum mentionem ſaltem expaveſcunt, ægroti. Præterea infeſtant eoſdem vigiliæ perpetuæ, viſiones & imaginationes terribiles, nec non vomitus viſcidi & bilioſi, itemque tremores & totius corporis concuſſiones vehementes, membri virilis tenſiones & ejaculationes ſeminis involuntariæ. Ad extremum accedit ſingultus, ſitis augetur cum aquæ & liquidorum metu, os ſpumat, ſudor adeſt frigidus, & delirium hiſce connexum eſt maximè furioſum & terribile, licet aliis interdum mens conſtet. Tandem etiam niſi hiſce malis tempeſtiva adhibeatur medela, nervorum diſtenſione & ſyncope moriuntur ægri.

V.

Facile autem patet, non uno omnes ordine, nec eodem temporis ſpatio quoslibet, nec ſingulos ſingulis ſymptomatibus corripi ſolere. Hiſce quippe magna intercedit diverſitas pro ratione ſubjecti, temperamentorum, anni tempeſtatis, morbi vehementis vel mitis, ac aliarum denique, quas recenſere nimis longum foret, circumſtantiarum. Imprimis vero notatu maximè dignum videtur, quod ſymptomata dicta in aliis ſtatim à morſu ſe prodant; in aliis vix ante 30. diem ſe exerant; in aliis demum poſt aliquot annos citius vel tardius conſpiciantur, uti obſervationum fide conſtat.

VI.

Ex hiſce cum ſatis abundè conſtet, quænam ſit facies & qualis congeries ſymptomatum in illis, qui Hydrophobia laborant, jam

porrò non abs re futurum ſpero, ſi prioribus ea addidero, quæ faciunt ad Canem Rabidum ab aliis non rabidis & vulgaribus diſtinguendum: Solent nimirum Canes rabidi facti motus tremulos & plane inordinatos præ ſe ferre; oculos habent flammeos & torvos, & ſolitò triſtiores intuentur homines, aures caudamque habent demiſſam, nec non ipſum caput; os gerunt ſpumans & apertum, cum lingua exerta, profluit illis mucus è naribus teter, corpore graciles ſunt, & ſi illos propius intueamur ſuperficies corporis puſtulis eſt plena. Præterea omnem omninò potum averſantur, ſine latratu invadunt quoſvis ſibi obviam factos, propriam umbram fugiunt, & reliqui omnes canes conſortium hujus rabidi averſantur.

VII.

Quod PROGNOSIN attinet Hydrophobiæ, illa quidem in initio & modo tempeſtivè advocetur Medicus, ſat bona & fauſta eſt; ſed ſi tardius accedat & malum eundo vires acquirat, ægerque jam incipiat inſanire, & aquam metuere, tunc res in ambiguo eſt, & æger vel planè non recipit priſtinam ſanitatem, vel facilè recidivam incurrit, quemadmodum ab aliis annotatum legimus, nonnullos annuo poſt morſum inflictum ſpatio, alios biennio, alios longius iterum ſymptomatibus ſuis priſtinis infeſtatos, & hinc illo temporis ſpatio exacto iiſdem rurſus correptos fuiſſe; Alios etiam, licet non adeò gravioribus ſymptomatibus correptos, ſemper tamen & per omnem vitam ideam Canis vel alius animalis rabidi, à quo demorſi erant, retinuiſſe, & miro deſiderio haſce vel illas ejuſmodi animalis actiones imitandi detentos ſæpè numero fuiſſe, accepimus.

CAUSÆ.

VIII.

Nimirum ut cauſas hujus horrendi mali & mirabilium ejuſmodi ſymptomatum, quæ hucuſque enarravimus, jam porrò, quouſque licebit, inveſtigemus; illud initio certum eſt & à nemine ſanæ mentis in dubium vocatur, quod cum à morſu, adeoque & communicatione ſalivæ canis, vel cujuſvis demum animalis rabidi ortum ducat, ad Venenorum claſſem meritò talis ſaliva ejusque communicatio referatur: Proinde res ipſa poſtulare videtur, ut prius, quam ad reliqua progrediamur, Venenorum naturam nonnihil delibemus.

IX.

Quicquid nimirum Venenorum nomine in Scholis Medicorum &

Phyſicorum communiter venire ſolet, illud ad tres refertur Claſſes, ratione nimirum triplicis Naturæ Regni, ex quo omne illud, quod vel alimenti, vel medicamenti, vel Veneni nomine ac virtute gaudet, proficiſcitur; adeò ut Venenum aliud ſit Minerale, aliud Vegetabile; aliud Animale.

X.

Equidem ſunt nonnulli, qui Venenorum exiſtentiam planè inficiantur, & omnia à DEO T. O. M. in prima creatione valde bona creata eſſe perhibentes, nihil Veneni nomen mereri putant, niſi corpus naturale, quod in ſe bonum & perfectiſſimum, & ſi rectè in uſum vocetur, ſaluberrimum & optimum ſit; ſi verò quis illo abutatur, & vel nimium, quam par eſt, vel injuſta ratione illud adhibeat, tunc noxium quidem & pernicioſum utenti evadat, ſed non tam ſui, quam adhibentis culpa. Cujus quidem ſententiæ Patroni illud maximè pro defenſione ſui allegare ſolent, quod ex vehementiſſimis & præſentiſſimis venenis, quæ vulgò putantur, ſub debita præparatione optima & efficaciſſima prognoſcantur remedia, uti de arſenico, ☿rio ♎to &c. conſtat; è quorum poſtremo, ut alia taceamus, ☿ dulcis & cinnabaris eum in finem parantur, ut, quod erat antea nimis viroſum, nunc ſalubre & morbis debellandis efficax evadat. Solent & illud imprimis urgere, quod nullum fere Venenum reperiatur adeò pernicioſum, ut omni animantium generi ex æquo inſidietur, quin quod huic animanti noxium, alteri potius ſalutare ſit, ſicuti de Nuce Vomica, Canum Veneno, hominum verò alexipharmaco (nam famoſum illud Electuarium Bezoardicum & Antiloimicum de Ovo ingreditur) res in vulgus nota eſt. Vid. VATERI Phyſiolog. Experimental. Append. de Venenis. HEUCHER Diſſ. de Aranea homini pernicioſa & ſalutari.

X I.

Sed quicquid ejus rei ſit, mihi quidem jam huic ſententiæ examinandæ neque tempus neque vires ſufficientes ſuppetunt, & videtur ſanè res in mera λογομαχίᾳ conſiſtere, cum res ipſa loquatur, dari certa corpora præ reliquis maximè activa, & in minima doſi maximos & triſtes effectus edentia, quæ meo quidem judicio, Venenorum appellatione omni jure gaudent.

X I I.

Horum Venenorum modus operandi multum ab invicem differt. Nam quæ Venena vocantur Mineralia v. gr. Arſenicum, ☿ ♎tus

corroſivus, auripigmentum &c. illa omnia particulis ſuis nimium aculeatis & cauſticis parietes ventriculi & inteſtinorum nec non fibrillas vaſorum & tunicarum inibi exiſtentium corrodere, dilacerare & corrumpere conſuevere, & partibus, quas primo attactu feriunt, lethalem inducere gangrænam, ac totalem ſanguinis in dictis vaſculis ſtaſin, ſicuti id Vomitus & anxietas maxima præcordiorum, quæ horum aſſumptionem mox ſubſequi ſolent, tum verò & autopſia in cadaveribus hiſce venenis exſtinctis evidentiſſime demonſtrant, qualia Exempla in Ephemeridibus Naturæ Curioſorum paſſim legas licet.

X I I I.

Quæ verò ex Vegetabilium Claſſe Venenis accenſentur, illa ferè omnia ſunt ſtupefactiva & Narcotica, v. gr. Hyoſcyamus Opium, papaver & quæ ſunt ſimilia. Videlicet hiſce ſiquis ultra modum & extra ſingularem conſuetudinem nimium utatur, tum hilaritate primum oſtendit ſe illorum efficacia, mox inebriatione & furioſo quaſi gaudio, demum hoc diſcuſſo, ſtupore & ſomno lethali, niſi in tempore debitis auxiliis huic veneno eatur obviam. Alias optima & præſtantiſſima, & quibus genuinus Medicus carere nequit, ex his ipſis Vegetabilibus parantur præſidia, eo tamen cautius uſurpanda, quo facilius error ab illis capitalis committi poteſt, qui minus provide eadem aliis propinant. Et uſus quidem commodaque Opiatorum & ſimilium Narcoticorum certatim ferè & ſingulari induſtria deſcripſerunt, modumque agendi & adhibendi docuerunt Excell. WEDELIUS in Opiolog. BERGER Diſſert. de vi opii rarefac. THOMSON de Opio in Diſſert. ſelect. F. HOFFMANN. Diſſert. de opii Correct. & uſu & Diſſert. de Mechanica opiatorum operandi ratione. Noxas autem & triſtes effectus ab hiſce Vegetabilibus, ac ſpeciatim Cicuta Aquatica, quæ Socrati quondam exitialis fuit, oriundos, nemo doctius & majori cum ſtudio perſecutus eſt, quam quidem fecit Doctiſſimus WEPFERUS in Hiſtoria Cicut. Aquat. cui operi egregio ſimul ea immiſcet Vir præſtantiſſimus, quæ ad declarandam reliquorum Venenorum naturam quam maximè faciunt, ac iteratam ſectionem Cadaverum, horum Venenorum vi extinctorum pro fundamento habent. Confer & ea, quæ quoad abuſum Opii & Narcoticorum Medicum monuit optimus quondam meus Præceptor Excell. Georg. Erneſt. STAHLIUS docta Diſſert. de Impoſtura Opii.

X I V.

XIV.

Venena denique Animalium Morſu communiter vel Ictu aut Punctura, aut alia etiam ratione inflicta, illa ferè omnia motus præter naturam auctos & peregrinas effervescentias, aliasque motuum ſpecies in ſanguine & reliquis humoribus concitare ſolent. Videlicet, uti ab indefeſſis Naturæ ſcrutatoribus imprimisque à Cl. REDI eſt annotatum pleraque animalia, quæ venenata dicuntur, nullum in ſe habent venenum, præterquam illud quod ex ore ipſorum circa alveolos dentium, eo cumprimis tempore, quo iraſcuntur vehementius laudata bruta, effluere ſolet. Ac conſtat de Viperis, aliisque ſerpentibus, quæ alias pro animantibus maximè venenatis habebantur, illas quidem, dempto hoc fonte venenoſo, ut ita dicam, innoxiè in uſum trahi, earumque non modo pinguedinem in affectibus oculi ſalutariter adhiberi, ſed & carnem & ⊖lem volatil. exinde paratum, alexipharmacis, & quæ aliorum Venenorum energiæ efficaciſſimè reſiſtant, non immerito annumerari. Interea comprehenſu erit haud ita difficile, quomodo ſaliva ejuſmodi bruti in iram & furorem conjecti corpori humano communicata tam horrendos & ſingulares effectus edere queat. Eſt nempè ſaliva omnis effervescentiæ capaciſſima nullo non tempore, maxime cum motus quidam impellens vehementior ab extra accedit; latent quippe in ſaliva particulæ ſalinæ omnis generis ex tota Maſſa ſanguinea eo tempore, quo iraſcitur animal, in illam protruſæ; quod videmus conſimili ratione in hominibus iratis vel furore correptis (eſt nempè ira furor brevis) quorum neque facies, neque reliquæ actiones habent aliquid ſimile conſtitutioni eorum naturali, ſed potius monſtroſi aliquid præ ſe ferunt, quorumque imprimis ſaliva multum illicò à ſtatu ſuo naturali deſciſcit. Adeoque non mirum, ſi ſaliva ejuſmodi multis particulis heterogeneis & ſalinis impægnata, alterique corpori communicata, motus in eodem varios p. n. & vehementes edat.

XV.

Quod igitur ad præſens noſtrum thema, morſum nempè Canis rabidi ſpectat, is quidem in eo cum reliquis Venenatis animalibus convenit, quod morſu communiter; adeoque & ſalivæ communicatione, tragædiam ſuam ludat; præterea etiam, quod ab animali non quidem irato, ſed tamen furioſo & rabido oriatur; ſed cujuſnam ſpeciatim ſit illud Venenum indolis, de reliquis utut ſit, hoc præſertim loco non æque accuratè explicari poſſe, fatebuntur mecum Cordatiores.

XVI.

Quamvis enim, uti ex ſuprà dictis conſtat, non deſunt omninò ſigna, quibus Canis Rabidus ab alio communi diſcernitur; deficit tamen vera & accurata Hiſtoria cauſarum, quæ canem efficiunt rabidum. Sunt equidem, qui Canes tempore maxime Brumali, & in diebus Canicularibus, ibi, cum ſummum frigus, hìc cum maximus æſtus regnant, rabioſos fieri contendunt; ſed hoc, cum non inficiemur poſſe fieri, neque ejus cauſam plane ignoremus; tum verò id cauſæ tantum Remotioris & procatarcticæ vicem ſuſtinere, quilibet videt. Neque quod alias vulgò dici ſolet de eſu carnium putridarum & defectu liquidorum, quibus canes fiant rabidi, rem omnem conficit; Cum aliorum fide conſtet, etiam ſine hiſce Canes rabidos factos eſſe. Adeoque, ſi quod res eſt, dicendum, ignoratur adhuc vera indoles veneni, quod Morſu à Cane rabido homini communicatur, idque ob defectum obſervationum, quæ, qua ratione, & undè Canes fiant rabidi, nos edocere valerent.

XVII.

Quo minus verò de Natura & Indole Veneni Canis Rabidi obſervationum defectu hucuſque certi eſſe poſſumus, & an ad acidorum, an verò alcalinorum Claſſem pertineat, quorum tamen poſtremum vero videtur eſſe ſimilius, ediſſerere; non tamen idcirco nihil de ætiologia ipſius morbi ſeu ſymptomatum, quæ in ægrotis hiſce obſervantur, allaturi ſumus. Hæc enim ipſis ſe ingerunt oculis, adeoque ſagaci conjectura conſequi licet, cur hæc & non alia ſubſequantur in Corporibus à Cane rabido demorſis.

XVIII.

Primum ergo & ante omnia, affectum hunc inflammatione quadam univerſali conſiſtere, ex collatione circumſtantiarum patet: Adeſt enim æſtus inſignis faciei, & rubedo oculorum quaſi fulgens; vox eſt rauca, lingua aſpera, quæ omnia de inflammatione harum partium ſatis ſuperque teſtantur. Quid quod autopſia in Cadaveribus non ſemel œſophagum, aliasque partes inflammatas & gangrænoſas monſtraverit. Et hinc rubedo & æſtus univerſalis in toto corpore, maxime in gutture conſpicitur, quoniam, uti in omni inflammatione ſanguis ſtagnat in arteriolis minimis, quæ ultrà modum extenduntur, atque dilatantur, eouſque, ut ſanguis regreſſum per Venas ordinarium non inveniat. Obſervarunt id Curioſi Pariſienſes in ſubjecto quodam, cujus arteriæ omnes ſanguine liquidiſſi-

diſſimo plenæ erant, in venis verò admodum paucum ſanguinis. Inde adeò accidit, ut ſuſpiriis anheloſis torqueantur miſeri, & de anguſtia præcordiorum maxima conquerantur; quoniam nempè vaſa pulmonum ſanguine ultra modum plena, diſtenduntur valdè, hæc autem veſiculas pulmonum, quas inſtar retis ambiunt, ita coërcent quaſi & conſtringunt, ut earum liberæ explicationi nullus relinquatur locus, adeoque in perpetuis anguſtiis verſentur miſeri.

XIX.

Et hæc quidem omnia ſatis puto eſſe manifeſta, & extra omnem dubitationis aleam poſita. Majoris momenti res eſt, & quæ ſtrenuis Naturæ ſcrutatoribus multam ſemper fixit crucem, paradoxon illud, ſitis nempè clamoſa juncta cum aquæ & omnium liquidorum metu, cujus contrarium nempè aliàs toto die videmus, cum nemo tàm ſtolidus ſit, ut ſiti, quâ vexatur, liquida opponenda eſſe, neſciat. Hujus igitur ſtupendi phænomeni cauſas ſatis abſtruſas quo eò felicius indagare liceat, lubet prius bina adducere phænomena, aliàs ubivis obvia & neminem fugientia: (1) ſi laqueo vehementer tenſo, vel chordæ cuidam in inſtrumento Muſico exſiccatæ nimis & tenſæ aër humidus accedat, tunc omninò diſſiliunt & rumpuntur: (2) Quando Carnifices equuleo ſubjiciunt flagitioſum quendam, ejusque brachio expanſo guttatim aſpergunt aquam frigidam tunc non modo dolor intollerabilis ſequitur, ſed & periculum ruptionis non vanum præſens eſt; quia nimium aqua vel humidum illud inſinuat ſeſe interſtitiis fibrarum, quæ ob nimiam tenſionem cedere neſciæ in corpore inanimato ſolùm rupturam, in animato verò ſimul dolorem immanem cauſantur. Hiſce præmiſſis rem ita concipimus: Siti quidem clamoſa vexantur Hydrophobi, quoniam adeſt defectus liquidi, quod ob humores ſtagnantes & fibras nimium criſpatas non poteſt debita ratione ſecerni. Averſatio autem potulentorum oritur ab eadem nimia criſpatura & ſiccitate fibrarum in œſophago & partibus vicinis: quæ nulla prorſus ſaliva irrigantur, adeoque ob ſanguinem & reliquos humores ibi ſtagnantes non aliter ac funis aliquis vel chorda nimis tenſa periculum ruptionis & dolorem ſæviſſimum incurrunt, ſi vel tantillum illis liquidi affundatur. Et hujus quidem rei occulto quaſi quodam Naturæ ſenſu admonentur miſeri, ut vel ad mentionem aquæ vel liquidi expaveſcant. Nec diſpar eſt ratio illius phænomeni, quo lucem communiter miris modis aver-

ſari ſolent, quoniam nempè ſanguis in vaſis capillaribus oculorum ſtagnat & dolorem in illis concitat, qui vehementer augetur, ſi lux inſuper tunicas oculorum ultra modum tenſas feriat.

X X.

Delirium quidem omni inflammationi, quæ majorem paulò vehementiæ gradum conſecuta eſt, jungi, res eſt notiſſima, ſed huic inflammationi, univerſalis quæ eſt, adeoque vehementiſſima, delirium quod jungitur à reliquis deliriorum generibus multum diſcrepat. Enim verò abſurda aliàs loquuntur, inſaniunt, clamant, furiunt circa objecta quælibet, quæ ipſis fiunt obvia, communiter delirantes. Sed hoc delirium illud habet ſingulare. quod circa Canes, eorumque actiones utplurimum verſetur, quas nempè vel imitari, vel ipſos Canes metuere, & cane pejus ac angue fugere, vel alia ratione citra objectum quoddam præſens, errare ſolent miſeri. Hujus rei cauſa latet in abſcondito; ſi tamen quid dicendum, videtur illud provenire ex eo, quoniam veſtigium Canis cerebro impreſſum inibi radices fixiores præ reliquis idæis egit, ac cum terroris idea & graviſſimis animi pathematibus communicatum recens ſemper menti obverſatur, illamque ſemper ad conſiderationem ſui rapit, uſque adeò, ut, quod mireris, etiam illi qui debitis auxiliis revera reſtituti priſtinæ videntur ſanitati, fixam tamen retineant cerebro ejusmodi impreſſionem ſemper, ut levi data occaſione, vel etiam ſine illa circa Canem, ejusque actiones delirare iterum incipiant, & vel morſum eorum metuant, vel ipſi alios mordere geſtiant. Et hæc eſt ſuprà jam tacta Recidiva.

X X I.

Quæ ſuperſunt ſymptomata, illorum cauſæ non adeò difficulter reddi poſſunt. Sic namque fauces exſiccantur & cerebrum ac ſpinalis medulla planè arida reperta fuerunt in cadaveribus, quoniam ſanguis omnis retinetur in arteriis, adeoque nec in Venas, nec in reliqua organa ſecretoria, ad quæ lege circuitus aliàs deferri debet, quorumque cerebrum primum occupat locum, juſta ratione propellitur; hinc adeò partes omnes deſtituuntur lympha rorida, quæ ſecundum naturam illas rigare debebat. Et quia ſanguis dicta ratione in arteriis ſtagnans & coacervatus ſenſim ſenſimque fit acrior, non poſſunt non hinc indè in genere nervoſo, cum arteriis ubivis fere communicante ſtimuli majores ſemper ac majores fieri, unde, & quoniam ſanguis præſertim in vaſis capillaribus cerebri ſtagnat,

&

& circa ideam canis fixus hæret, adeoque & propter turgeſcentiam vaſorum nullus liber eſt influxus ſucci nervei per nervos ad partes, convulſiones initio quidem particulares, demum etiam univerſales oriuntur, quæ lethalem non raro Cataſtrophen Scenæ huic morboſæ imponunt.

XXII.

Ad ultimum non prætereundum duxi hic illud Phænomenon, quo ſanguis V. Sne è Corporibus Hydrophoborum eductus, planè non concreſcere, neque in aëre frigido ſolidus vel fibroſus fieri more in omnibus inflammationibus ſolenni, ſed floridus & fluidus manere ſolet. Hujus quidem rei ratio in aucto ſanguinis motu inteſtino conſiſtere videtur; nam & initio nonnihil illum concreſcere videmus, antequam motum inteſtinum auctum acceperit, poſteà verò, ubi hic ſupremum quaſi gradum conſecutus eſt, tunc plerumque colorem & conſiſtentiam naturalem fluidam retinere ſolet Purpura Microcoſmica. Pari ratione ⊡æ color ſaturatus & niger interdum, non aliunde, quam ex eodem fonte, ſanguinis nempe motu inteſtino nimium aucto, derivandus eſt. Nam uti ⊡ omnem ſuam conſiſtentiam ſanguini, ex quo profluit debet, ita vitiorum in ſanguine latentium ſigna aliis omnibus contra præbere ſolet, de quo qui amplius dubitat, is cogitet ſaltem, quod ⊡, quæ colorem Citrinum naturalem præ ſe fert, mox aucto per digeſtionem motu attritorio, colore nigro, vel ſaturatiori, quam ante conſpiciatur.

CURA.

XXIII.

Quod curam denique terribilis hujus mali attinet, ea antequam ſumatur ad manus certum eſſe debet, & extra omne dubium, utrum quis Hydrophobia laborans à Cane rabido demorſus ſit, & an Canis ille verè rabioſus fuerit? Quod ſi nec Medicus, nec alii Canem rabidum viderunt, tum ORIBASIUS & PAULUS præcipiunt, ut vulneri nuces juglandes accuratè attritæ imponantur, vel mica panis ∇â ſubacta, illaque poſteà objiciantur gallinis; quod ſi enim iſtis veſcantur gallinæ, Canes non fuiſſe rabidos, exiſtimant. Sed num hoc criterium ſit certum & infallibile, aliis dijudicandum relinquimus. Quod ſi verò certò conſtet, eſſe quendam à Cane reverà rabioſo morſum, tum mox in principio & ſi vel maximè nulla adhuc

ſe prodant ſymptomata, ante omnia eo allaborandum eſt, ut Venenum è vulnere exſtirpetur, in quo Cardo rei verſatur. Fit autem illud, ſi pars vulnerata profundè circum circa ſcarificetur & largiter materia virulenta è vulnere educatur ac profluere ſinatur, quod ſi nolit ſufficienter profluere, Cucurbita imponatur vulneri cum multa flamma, quo ipſo major accedit preſſio, quæ humores è vulnere eo potentius elicit; tum eluatur vulnus vino calido diligenter vel muria vel aceto, & in eo quidem diu continuandum & ſæpè id repetendum eſt, imo ſi neceſſitas poſtulaverit, vel Cauterio actuali pars adurenda eſt. SENNERTUS non malè ſuadet, partem vulneratam eſſe ligandam (ſi nempè ſit exterior & ligaturæ compos) ut reditus ſanguinis & cum eo permiſti veneni ad Cor eò magis retardetur, vel prorſus inhibeatur. Ubi tamen notandum, quod moderatè liganda ſit pars, alias enim ſi modus excedatur, pars ligata facilè vitam amittere poſſet. Poſſunt etiam Cataplaſmata ex acribus e. gr. allio, Cepis & aceto bono cum fructu applicari. Tum verò, quod probè notandum, vulnus non debet conſolidari, ſed diutiſſimè apertum teneri, ut collecta in eodem virulenta materia ſenſim educi queat. CELSUS memoriæ prodidit, eſſe quosdam, qui Hydrophobos protinus in balneum abire jubeant, & tamdiu deſidere, dum vires ſinant, vulnere aperto, vel ſaltem pedem in balneo fovere. Quod quidem remedium qua ratione juvet, vel ex famoſo illo auxilio judices licet, quo ut à rabido Cane demorſi protinus in aquam, piſcinam, vel Mare ex improviſo conjiciantur, & ſubitò demergantur & emergentes iterum deprimantur idem CELSUS præcipit. Sine dubio, ſi quid de raro hoc & ſingulari auxilio dicendum eſt, terrore ejuſmodi improviſo vaſis redditur elaſticitas, ut ita exprimant impactum & hærens multis in locis liquidum, quo facto res omnis in vado erit. Parum ab hoc auxilio, & levi ſaltem circumſtantia differt illud, quod in Ephemerid. N. Curioſorum in Germania recenſetur, Hydrophobum nempè arbori cuidam alligatum & plus quam ducentis ſitulis aquæ ſuperfuſum indeque curatum fuiſſe; ſed quod caput rei eſt, hæc affuſio aquæ ſubito & mox in initio fieri debet, alias omnia ſunt fruſtranea.

XXIV.

Et hæc quidem auxilia Veneno & Vulneri maximè debentur; ipſe autem affectus, quem inflammationem quandam univerſalem eſſe, antea aſſeruimus, nihil tam anxiè poſtulat pro ſui medela, quam V.

ſectio-

ſectionem, & hoc quidem cum aliis inflammationibus commune habet. Secanda ergo in principio Vena eſt ad animi uſque deliquium, quia inflammatio univerſalis, ingentem quoque requirit depletionem. In ſtatu vero Arteriotomia inſtituatur, quoniam tum ſanguis omnis in arteriis continetur. Et ſanatos eſſe quosdam ſola largiori V. Sne. Ephemerid. Pariſ. teſtantur. Sed obſervandum quod ſimul copioſa liquida cum acidis danda ſint, & deinde Rob Sambuci, vel aliud Bezoardicum lene & temperatum. Nitrum etiam copioſum per os ingeratur & per Clyſteres injiciatur. Denique ſingularia illa ſic dicta ſpecifica, quæ Excell. D. STHALIUS, Fautor & Præceptor meus ad rogum uſque colendus, non reticenda putavi, quando ille Vulneri à Cane rabido inflicto, mox pilos ab iſto vel alio Cane rabido deſumptos, imponendos eſſe ſuadet. Vel hepar talis rabidi canis benè exſiccatum per cuſpides cultrorum, aut limaturam Orichalci levem ad ℥j intrò ſumendam commendat maximopere.

XXV.

Ad ultimum DIÆTA hinc ægris ſuadenda eſt tenuiſſima, ex cibo & potu viliſſimis conſtans, & quibus minimum energiæ ineſt ad commovendos vel exacerbandos motus p. n. in ſanguine: Abſtineant ergò ab omnibus calidis, Vino, 🜄, aromatibus, nimio motu Corporis & animi, è contrario mediocritatem tum in hiſce tum in reliquis rebus n. n. obſervent, illamque maximè ſibi commendatam habeant, quoniam alias quoad Cibùm & potum non facilè excedere ſolent. Reliquum DEO committendum.

In magnis voluiſſe ſat eſt.

ANNEXA.

I.

Potus Theæ, Caffe, uſusque Tabaci paucis prodeſt, multis nocet & contrâ.

II.

Qui purgat Prægnantem, & Phthiſicis, Herniofisque exhibet Vomitorium, peccat contra Quintum.

III.

Qui promiſcuè nimis pretioſa præſcribit transgreditur Septimum.

IV.

Curatio Magico-Sympathetica nititur ſua ratione, nimirum Imaginatione.

V.

Nimis anxia & ſcrupuloſa Prophetia urinæ, Salus quidem Crumenæ ſed Famæ Peſtis; præſtat tamen ex urina judicare Interrogando, quam decidendo; ad lectum, quam domi; nota quam ignota.

VI.

Viros quoque menſtruis laborare, minimè abſurdum.

VII.

Ex quibus Vivimus & nutrimur, ex iisdem etiam ægrotamus & morimur.

FINIS.